

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiune

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 7238/899.

Cercular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Censistoriului din Arad.

Convingându-ne din unele casuri concrete obvenite în timpul din urmă, că unii dintre preoții noștri nu sunt pe deplin orientați nici în privința dreptului, nici în privința obligamentului de a estrada estrase matriculare, precum nu sunt orientați nici asupra afacerilor, în cari estrasele trebuiesc estradate scutite de timbru și tacsă: astfel pentru orientarea Onoratei noastre preoțimi accentuăm că:

Deși prin art. de lege XXXIII. din 1894 s'au introdus matriculele de stat, dar precum s'a comunicat și prin instrucțiunea Prea veneratului Consistor metropolitan Nr. 138/894 valoarea matriculelor purtate de preoțimea confesiunilor și astfel și cele purtate de preoțimea noastră a rămas intactă, și îndeosebi prin §-ul 94 al acestei legi nu numai se recunoște dreptul preoțimei de a estrada după pracsă din trecut, estrase din matriculele bisericești purtate până la introducerea matriculelor de stat, ci și obligă preoțimea de a estrada estrase de pe acele matricule sub urmări de pedepsă până la o lună de închisore și 600 corone amendă; deci în vigoarea legii citate, îndreptățită și obligată fiind preoțimea a estrada estrase după pracsă din trecut, și având în vedere, că după pracsă din trecut estrasele s'au estradat pe lângă timbru și tacsă și numai în anumite casuri au trebuit și trebuiesc estradate din oficiu, adecă scutite de timbru și fără tacsă, astfel, pentru orientarea On. noastre preoțimi, espunem aici dispozițiunile legii relative la estradarea din oficiu a estraselor și anume:

a) de după §-ul 230 din art. de lege XX. din 1877 referitor la cauzele orfanale, preoțimea purtătoare de matricule este îndatorată a estrada din afi-

ciu estrasele de naștere ale minorenilor, când acelea s'au cer în cauza pertractării lăsamântului.¹⁾

b) de după §-ul 19 al art. de lege XVI. din 1894 relativ la procedura ereditară, conducătorul de matricule este obligat a estrada fără tacsă și scutit de timbru atestatul de naștere al orfanului minor, când acela îl cere din oficiu organul său personal îndreptățită a lua cazul mortal.

c) de după §-ul 33 al art. de lege XXXIII. din 1894 despre matriculele civile în casuri de sărăcie documentată a părților, precum și în casuri de interes public, la recercarea oficiilor, estrasele matriculare și alte atestate se estradau fără tacsă și scutite de timbru.

Făcând cunoscute aceste dispozițiuni obligătore ale legii și atrăgând atențiunea On. noastre preoțimi și la unele controverse, — ivite între preoți cu conernentele antistii comunale și viceversa în afacerea de estradare gratuită a estraselor, dispunem și avisăm Onor. noastră preoțime:

1. Să se conformeze întru toate legii și estrasele, ce li se vor cere, să le estradee fără amânare și adecă: cele supuse tacsei și timbrului să le estradee cu timbru și pe lângă tacsă după pracsă din trecut, ér la recercarea persónelor și respective organelor îndreptățite a cere estrase din Oficiu, să le estradee din Oficiu scutite de timbru și fără tacsă.

2. Pentru prevenirea ori căror abusuri, ce s'ar putea face cu estrasele, și îndeosebi cu cele netimbrate, on. preoțimea să pună în fruntea estrasului scopul spre care se est adă, și îndeosebi la acele, ce l- estradă din oficiu să pună și numărul recercării pe basa căreia estradă estrasul.

3. Unde într'o comună sunt mai mulți poporenii cu același nume, preoțimea provocată să dee estrase din Oficiu, este în drept să cêră deslușiri,

¹⁾ Acêsta dispozițiune s'a publicat și prin cercularul Nr 274.877.

că sub care număr de casă locuiește partea înteresată.

4. Estrasele peste tot să se facă cu observarea datelor și inducerilor din matriculă, (cu observarea numai, că estrasele au să se estradee cu litere străbune (latine), ca astfel estrasul să fie icóna fidelă a matriculei și ca ori-câte estrase s'ar estrada în cursul timpului despre unul și același cas, acele să consune întru toate cu privire la date.

5. Datul estradării să se inducă de după ambele calendare.

6. Transpunerea estraselor cerute din oficiu să se facă în formă oficiósă, adecă pe lângă protocolul postal respective cóna de imanuare și numărul protocolului postal, sub care s'a espedat, să se inducă atât în protocolul de esibite, cât și pe însași recercarea primită.

Din cercularul de față P. O. D. protopresviteri vor distribui fiecărui preot câte un exemplar spre știre și acomodare.

Nr. 7428.

Cu acésta ocasiune atragem atențiunea on. oficii parochiali și la prescisele §-lui 5 din Regulământul pentru parochii, de după care are a se face și rectificarea de timpuriu lista membrilor sinodului parochial cu drept de vot pentru anul viitor.

Facerea și rectificarea acestei liste acum este cu atât mai necesară în fie-care parochie, cu cât la începutul anului ce urmază au să se restaureze nu numai corporațiunile din parochii și protopopiate, ci au să se făcă și la alegerile de deputați pentru Sinodul eparchial, la cari toate, precum și la alte alegeri ce obvin în cursul anului, de basă la votare serveșce tocmai lista alegătorilor.

În privința procedurii la facerea și rectificarea listei, au se servescă de îndreptariu dispuseșiunile din cerculariul Nr. 5631/892.

Arad, la 10/22 Novembre 1899.

Al Vostru tuturor

de binevoitor :

Iosif Goldis, m. p.,
Episcopul Aradului.

Un cuvânt

la completarea gimnasiului gr. or. rom. din Brad.

Ajută-te pre tine însuși și Dzeu îți va ajuta.

Schintee vivificătore se pôte numi în aceste țile grele ideia salutară sulevată în Nrul 119 al valorosului nostru țiar „Telegraful Român“, pentru completarea

gimnasiului nostru din Brad la gimnasiu superior cu opt clase. Ne bucurăm, când chiar dela locul competent auđim răsunând o córdă atât de armonică și adênc mișcătore.

Completarea gimnasiului gr. or. român din Brad este astăzi o recerintă primordială pentru tot suflul ortodox român. Acésta s'a dovedit și în sesiunea ultimă atât a sinodului nostru Aradan, cât și a celui archidieceșan, căci petițiunea reprezentanței gimnasiali pentru acordarea unui ajutoru pernament, la olaltă cam de 1500 fl., de și n'a fost încuviințată din partea sinódelor, dar a fost primită cu destulă bunăvoință, și a fost relegată spre studiere mai amênuntiră la competența comună a ambelor consistorie interesate.

Repreșentanța gimnasiului, ce e drept, nu s'a arêtat mulțumită cu rezoluțiunea sinódelor; dar când a observat, că petiția ei a stirrit în deputații sinodali de, aici apoi și în mulțimea pricepătore de causă, interes deosebit pentru gimnasiul din Brad, atunci a dat laudă lui Dumneđu vêđuând, că afacerea acestui institut cultural se pare că voesce a merge înainte.

Acum vine rëndul nostru, al credicioșilor ortodocși români din Ungaria să dăm la o parte discușiunile pathetice și să ne arêtăm, că suntem destul de maturi pentru ca să înțelegem, ce trubue făcut mai de urgență!

Idea cumpletării gimnasiului din Brad este mărêță și trubue să in'ereșeze de o potrivă pe tot românul din regat, cu atât mai vêrtos, că Bradul din punct de vedere topografic se află în cel mai sântos loc al patriei. Bradul este un punct fisic, în care se concentrăză harmonic multe forțe ale naturei. Bradul este pentru șesul Ungariei un punct climatic de vară, ér pentru părțile ardelenes și bihorene un loc de reconvalență. Drept-aceea mai considerând, că acolo au să convergeze mai multe căi ferate (dela Arad, dela Bihor, dela Abrud și dela Deva), cari ușurăză poporului călătoria cu băeții; având apoi în vedere, că Bradul este departe de toiu lumii moderne, și că fiind populațiunea țenutului destul de rară, ér productivitatea nu ne însêmnată, deci și mijlócele de vieță mai puțin costisítore, de cât spre exemplu în Arad, séu Oradea-mare, etc.: drept-aceea toate aceste și multe alte argumente pledează pentru a stărui din toate puterile nóstre ca să aflăm ori de unde mijlócele necesare, ca gimnasiul gr. or. român din Brad

să fie ridicat la rangul ce merită, adică la gimnasiu superior.

Căutați și aflați, câte școle medii confesionale gr. or. române avem pe teritoriul propriu al Ungariei, unde locuiesc aproape un milion de credincioși! Dar căutați și pe teritoriul arhidiecesei transilvane, că dela Brașov începând n'avem nici o școală medie gr. or. română, care să ne prepareze — decă nu mai mult — cel puțin candidații de învățatori și de preoți!

În fața acestei privelisci, nu mai avem trebuință de nici un argument, pentru-ca să deschidem nu numai ochii celor directe chiămați, dar și ai întregului popor ortodocs român din patrie, ca în aceste momente grave să vină fiecare cu obolul său ca să vedem cât mai curând completat la 8 clase gimnasiul nostru gr. or. român din Brad, cu atât mai vârtos, că spre scopul acesta nici n'avem necesitate de vre-o concessiune mai înaltă nouă, căci această există deja, numai mijlocele materiali să fie disponibile!

Convins de importanța cauzei, prevăd realizarea ei, căci spiritul prevădătoriu al Inalt Prea Sântiei Sale Domnului Metropolit Ioan Mețianu de o parte, ér de altă parte persóna cea probată întru ale școlei a Prea Sântiei Sale Domnului Episcop Iosif Goldiș îmi sunt doi factori puternici, cari pătrunși de bunăvoință și încungiurați de capete luminate și de inimi înflăcărâte pentru tot ce e ortodocs și românesc, la proximele sinóde vor sci înfățoșa astfel cauza, în cât P. T. D. D. deputați cu înțuflețire vor aproba toți pașii necesari, ca gimnasiul gr. or. românesc din Brad să fie completat în eel mai scurt timp posibil la gimnasiu superior de 8 clase.

Ajute-ne Dumneșeu, ca așa să fie!

Învățătoriu.

O pornire bună.

Incredințate de adevărul cuvintelor: „în unire e puterea“ foile noastre românești d'un răstimp de vreme destul de îndelungat au stărunit într'una pentru întemeierea a tot soiul de însoțiri.

Indemnurile foilor noastre n'au avut sfârșitul dorit. Prea de tot mic e numărul acelor, care au dat ascultare scriselor foilor, și prea de tot nelsemnat e numărul acelor „conducători“, care să fi pus carul în petri și să fi invrednicit pe cei din satul lor cu vre-o însoțire.

La popórele ce ne înprejmuesc, o acțiune de felul celei pornite de presa noastră, de sigur nu avea

un sfârșit așa de nemulțumitor. Stréinii se întrec în a-și întemeia tot soiul de însoțiri, chiar și de acelea, care nu răspund unui țel neapărat de lipsă d'a fi ajuns. Ómeni cu ambițiuni d'a juca rol, d'ași vedea numele figurând prin foi au pus la cale însoțiri cu scopuri, care lor li s'au părut bune și folositoare. Voința lor a învins și reuniunile s'au întemeiat.

Cu totul altmintreni stă lucrul atunci când e vorba de însoțirile, care sunt o cerință a vremii, care se luptă pentru o mai bună sorte și o mai bună condiție de traiu a celor ce fac parte din ele, ori de însoțirile, care au de scop d'a apăra pe părtași de nenorociri, accidente, de lipsuri, sărăcie, pentru eluptarea deopotrivei îndreptături în viața socială, ori pentru ajungerea țelurilor de pe tărîmul social ori industrial. Strădania pentru ajungerea unui traiu mai fără necasuri, care pentru cei mai mulți ómeni se prefacă în luptă dărză pentru susținerea traiului vieții, pe și ce merge devine mai grea și mai întătită. La cei mai bétirini se înțelege că această luptă e dusă în împrejurări inverse. Pe lângă astea omul nu odată e o jucărie în mâna sorții. Ași mai ales, când condițiile de traiu așa s'au înrăutățit, neliniștirile traiului vieții nu odată se prefacă în dureri necurmate și dizele omului devin o lungă serie de dureri, cărora numai mórtea le pune capót.

Pentru asigurarea traiului și a existenței, pentru întărir a poziției sociale, pentru apărarea în po-triva nenorocirilor de tot soiul ce obvin în viață, și a noianului de întâmplări ale sorței, puterea de rezistentă a singuraticilor în cele mai multe casuri se dovedește de neindestulitoare, d'aceea e lipsă de un apărător, de o întăritură, d'o fortărăță sigură și tra-inică, în care, cei obidați și prigoniți de sorte să afe scăpare și să-și stringă curaj și puteri noi, pentru-ca lupta să o pótă purta și pe mai departe neîmpedecat. Acestea tóte numai prin unire, prin strinsa ținere la olaltă a mai multor puteri, se póte ajunge; numai aceia, care se unesc în voințe și în manifestarea puterii, numai ținerea laolaltă a celor ce năsuesc spre o deopotrivă sorte pot alcătui fortărățea mântuitoare.

Deaceea și e de lipsă, ca cei ce au aproape sau aceeași chemare și au de îndeplinit aceleași datorințe să se unescă pentru schimbul ideilor și împreuna lucrare.

Formele ce le-a luat dezvoltarea socială și datoriatăle ce se impun pentru present și viitor silesc unirea singuraticilor categorii de ómeni de aceeași chemare.

Toți cei cuminte cumpănesc adevărurile acestea și chiar și aceia, care pân' acum nu s'au hrănit cu gândul d'a se uni r'odată o rup cu nepăsarea din trecut și se însoțesc.

Preoțimea noastră încă nu e în o situație din cele mai bune. Poporul e sărăcit și e vremea sosită ca să fie pornit pe calea ce duce spre o mai

bunăstare. Lamentări pe socotéla sărăciei și a poporului și a conducătorilor lui firești am auzit și ce-tit destule.

Cu toate acestea puțini sunt cei ce s'au apucat să facă ceva pentru croirea unui mai bun traiu de viață și de tot puțini sunt conducătorii poporului, care să fi adunat poporul într'un mănunchiu, ca împreună să-și ajute.

Nouă Românilor și mai ales celor „aleși“ ai neamului nostru ne lipsește în mare parte puterea de inițiativă privată.

D'aceea eu și cu mine ori-ce om cu dor de înaintarea neamului și a bisericeii salutăm cu bucurie pe cârmuitorii bisericeii noastre, care au luat inițiativa d'a stringe preoțimea laolaltă, în conferințe preoțești, pentruca acolo să se chibzuiască asupra relelor care bântue maica noastră biserică și asupra pașilor ce sunt de întreprins pentruca poporul împreună cu preoțimea să înainteze în cele ale spiritului și în asigurarea unui traiu mai fericit și mai fără necazuri.

Conferința preoților ortodocși din tractul Lupșei în această privință e de bun asigur și nu putem decât să ne bucurăm, că preoțimea se gândeste serios, ca prin însoțiri să schimbe răul în bine.

Ceea ce preotul din Sărăceni de pildă, n'a voit să facă pân'acum, o va face de acum încolo. Dacă nu de rușine, că rămâne înapoia colegilor, va face silit, căci îl va constrânge hotărîrea adusă de conferința preoțească, ca fie care preot să pună la cale un grănar bisericesc, un cabinet de lectură, o reuniune ortodoxă, ori o reuniune de femei pentru înfrumusețarea bisericeii etc.

În sinodul din urmă ținut la Blaj reuniunilor li s'au dat importanța cuvenită și în acel sinod al confrăților nostri cu un elan de însuflețire s'au angajat aleșii greco-catolicilor pentru întemeierea de reuniuni.

Preoțimea din vasta noastră diecesă, adunându-se în conferințe, numai bun lucru va săvârși, dacă pe lângă cestiunile oficiose cari vor fi puse la ordinea zilei, nu va trece cu nepăsare preste ardentă chestiune a întemeierii reuniunilor și asociațiilor în sinul poporului nostru ortodox și acesta cu atât mai vârtos, cu cât credincioșii din diecesa noastră sunt împrejmuiți de popor, care au făcut pași uriași pe tărîmul asocierii.

Clasa a V și a VI-a elementară.

În timpul din urmă ordinațiuni preste ordinațiuni au sosit la comune, că toate școlile elementare atât cele comunale cât și cele confesionale — ori susținute de societăți — se aibă clasele a V și a VI-a.

Direcția d.ă. ori mai bine și pretensiunea e cât se poate de salutară, scopul însă poate fi altul, poate fi luat dnpă buna pricepere a fiecăruia.

Noi, în școlile noastre confesionale gr. or. am avut — ori unde au fost mai multe școle într'o comună — clasele cerute și au lipsit numai acolo, unde cercetarea școlii a fost neregulată. — Protocolele de clasificățiune — cari la noi de mult există — pot dovedi regularitatea noastră, pot să demustre că tot-deuna în partea cea mai mare învățătorii confesionali și organele școlii confesionale au fost cu conștiință curată.

Vedem noi însă ce vedem, lucruri, cari ar trebui să privescă foarte de aproape pe toți. Dacă acestea ar putea fi delăturate când va, am ajunge la ceva scop, dar și până atunci trebuie se ne preocupe altă afacere. *Acésta ar fi, că mai întâiu se-se supravegheze cercetarea regulată a prelegerilor, fie cotidiane fie de repetiție, cu mai mare rigurositate.*

Ni se pretinde cu insistință numitele clase, dar nimeni nu caută, că pe cine se punem în acelea clase. Unii mai răi de inimă se descarcă asupra învățătorului, că el ar fi cauza de nu are clasele numite ori și decă le are sunt prea slabe, având câte 2—3 băeți în câte una din acele clase.

E știut de fie-care bărbat, numai cât de puțină pricepere se aibă, că promovarea dintr'o clasă într'alta se face numai decă elevul e capace, adică are cunoștințele de lipsă, ér pentru-că un școlar se pótă avea cunoștințele necesare se recere, între-ali-tele ca se și fi umblat la școlă regulat.

Dacă voesce cineva să știe despre cercetarea școlii înțeleg, să se convingă, că cutare, ori cutare deobligat cercetéza școlă și dacă nu, pentru ce?

În privința acésta se fac repórte peste rapórte dar rezultatul nu e togmă satisfăcător.

Vorbesc de toate autoritățile în genere. Când vine controla, apoi se face prima întrebare că ce fel de om e dascălul și ce propune în școlă. Dar să întrebe cineva, că ore primitu-și a învățătorul léfa, ca se n'aibă necazuri familiare, — ori cercetéza deobligății prelegerile și dacă nu, ce mijloce s'a folosit contra părinților, ori chiar contra celor ce nu urgéza cercetarea regulată, nici numai încape vorbă. Și cu toate acestea, ne place să ne lăudăm că suntem așa și așa... ca și când învățătorul ar trăi din grația altora și nu ar fi și el funcționar pôte cu mult mai conștiințios decât alții.

Deși fectorii competenți (învățătorii) preste tot luând au fost destul de conscientioși și și vor fi dat toate silințele ca să satisfacă din destul, pe lângă totă bunăvoința n'au potut se facă chiar așa du-

pă cum unii s'eu alții ar fi dorit și acesta din mai multe motive, cari de altcum sunt cunoscute tutu-rora.

Abstrăgând dela nepriceperea și indolența unei părți însemnate dintre sătenii noștri — căci bine se știe, că despre școlele sătesci e vorba și aceste mai toate sunt românesci — dar la adevărata propășire a școleilor noastre se pune pedecă și prin aceea, că nu ne ocupăm în deajuns de prosperarea lor.

E fapt că învățătorul e sufletul școlii, dar dacă corpul e bolnav și sufletul devine neapt.

Ar fi timpul, ca să delăturăm micile discordii și să fim toți una, când vorba este de școlă, și să fecem tot posibilul de a salva și a ridica școlele noastre confesionale, ca să-și potă îndeplini tot cu mai mult succes marea lor misiune.

Va fi bine deci, dacă din a le noastre forțe și puteri vom căuta ca să formăm clasele pretinse, pentru-ca școlele noastre să corespundă întru toate rece-riștelor mederne și trebuințelor dîlnice.

P. Vancu.

„Tatăl nostru“

— Explicare omiletică. —

(Continuare.)

VI. *Și ne iartă nouă păcatele noastre, precum și noi iertăm păcătoșilor noștri.*“

Cea mai esențială și cea mai sublimă parte a rug-domnești este rugăciunea pentru iertarea păcate-lor. Acesta se deosebește în mod esențial de rugăciunea altor credințe și confesiuni; căci pe când aderenții oricărei alte religii laudă și preamăresc pe Dzeul lor, cer împlinirea voinței sale și se rógă pentru pânea de toate dî-lele, adecă pentru bunăstarea trupescă, — în rugăciunea domnescă, coróna rugăciunilor creștine se mai întoneză iertarea păcătoșilor și împécarea cu vrăjmașii noștri, ceea-ce nici chiar în legea lui Moisi nu e accep-tată și nu se enunță ca virtute a credinței. „Ochi pentru ochi — și dinte pentru dinte“ este basa religiei mo-saice față de care Mântuitorul Christos, în religieua creștină enunță iertarea și împécarea ca da-torință, de care dîlnic ne face să ne aducem aminte când rostim rugăciunea sa „Tatăl nostru“ și cuvintele din-tr'însa: „și ne iartă nouă păcatele noastre precum și noi iertăm păcătoșilor noștri.“ Ca să putem înțelege pe de-plin și mai ușor sensul acestei rugăciuni: vom confron-ta păcatul cu virtutea, adecă mânia cu împécarea sau cu iertarea — și vom arăta, că simț-mê tul iertării și al împécării ne inspiră conștiința bine-cuvântării noastre aici pe pământ și credința mânturii după mórte și a fericirii cei vecinice.

*

Ce este mânia și ura? Este o flacără pustitóre, care adese-ori ivindu-se dintr'o mică schintee de neînțe-legere, se întinde neobservat peste câmpia frumoasă a vieții familiare și sociale și nutrită de vântul urei se întin-de și se respândește cu o iuțelă și cu tărie irezistibilă când arde și devastază totul ce îi este în cale, până când mistue și preface în cerușe spicele aurii și tasauerele scumpe ale vieții sociale și distruge tot. Da, căci din o schintee adese-ori se naște o flacără mare, ce arde și pustiește orașe și sate. Așa-i cu mânia și ura. O limbă ascuțită purtată de o inimă reutăciósă e de ajuns, și tăciunile, alimentat de furtuna resculată să fie purtată și pe casele vecinilor și de aci mai de parte peste toate bunurile societății ca și acestea să ardă și să se nimi-céscă toate.

Apoi ore nu chiar din pricina mâniei și a urei și-au perdut mulți ómeni onórea și vađa lor, și ore nu din pricina urei și a certeii au ajuns mulți la sărăcie și la sapă de lemn? Ba da, căci mânia, ura și cearta devas-tază câmpii înflorite și nimicește bunuri adunate în tim-puri de pace binecuvântată.

Față de mânia și față de ură, iertarea, o binecu-vântată iertare și împécare este un simțemênt adevérat cereș și fericitor și cu toate acestea atât de natural și ómenesc încât se póte sălășlui în inima fiește-cărui om și creștin adevérat. Și dacă mânia și ura am asemănat-o cu flacăra focului mistuitor; dacă am asemănat-o cu fur-tuna risipitóre, atunci iertarea o putem asemăna, ba o putem numi chiar de rază benefăcătóre și de un zimbet dulce și fericitor al învierii, ce se arată în fața întregiei naturi în diuinețile aurii ale primăverii încântátóre.

Fără de simțul sacru al iertării și împécării, putem fi eroi în reabóie și ne putem înbuiba în pompă și stră-lucire în timpuri de pace, dar ómeni formați după invé-țăturile mântuitoré ale lui Christos, adecă creștini ade-vérați nu vom putea fi nici odată.

Ne dóre — nu-i vorba — când cineva ne vatămă; acesta prea bine o știm. În momentul vătămării ni-se revoltă sângele și ni se tulbură întregă ființa, întocmai cum se tulbură marea de viscol. Când órba pasiune, adecă mânia și ura își deschide ochii sei de hienă, nu rătă-cește nici chiar în întunerecul nopții, când aleargă după prada ce o zarise; rumpe, frânge, risipește totul ce-i stă în cale și nu se gândește nici la suferințele și nici la tristele urme ce le lasă după sine.

Dacă învățăturile mântuitoré ale lui Christos n'ar fi deșteptat în inimile ómenilor sacral sântemênt al ier-tării și al împécării, ce-ar fi óre astăzi societatea óme-nescă? Nimic altă decât o țéră devastată și un paradis resturn-t, unde printre corpurile ucise ale nevinovaților: ucigașii persecuți de conștiință, ar face vieța îngrozitóre și nesuportabă.

În momentul amar al vătămării însă, în totdeauna se deșteptă în noi simțemêntul sânt al iertării. Când ini-ma noastră e tulburată de mânia; când naia frântă a sim-țemintelor noastre mai nobile e aprópe să se cufunde în-tre valurile tulburate ale inimei: ni-se presintă ángerul

iertării, ca să aline valurile tulburate ale dispoziției; ca să stingă focul pasiunilor: noastre și deschizându-ne ochii sufletului, să ne dăcă cu blândeată: că acela, pe care în mânia noastră am voit a-l nimici ni este frate, și să ne intrabe, că nu cumva vom fi fost și noi de vină pentru vătămarea ce ni s'a făcut? Ne intrăbă, că ce folos vom avea ôre, dacă vom vedea nimiciți și călcați în picior pe cei ce ne-au vătămat. Apoi ne arată referințele familiare ale acelora și ni aduce aminte, că și ei sunt întocmai ca noi părinți cu familii și bărbați cu multe și grele datorințe ce li așteptă și că prin nimicierea lor li-am nimici familia, am păgubi pe alții cu cari au avut referințe, și că în urma lor pôte veduvela și orfanii lor întocmai așa vor vërsa lacrimi și vor simți durere, ca și în urma noastră, dacă noi am fi destinați, a fi pradă mâniei străine. Ne aduce aminte de ceea ce omul adese-ori uită, că adevă: dreptul judecării și al resplățirii nu e al nostru ci e al Domnului. — Și-apoi în locul mâniei, în inima noastră învie ângerul blând al păcii și al iertării, care ne îndrăptă cu cugetele la vrăjmașii nostri, față de cari în loc de răsbunători sângeroși ne vom arăta răsbunători nobili: aruncând cu pâne peste aceia, cari pe noi ne-au aruncat cu petri, adevă: vom resplăți cu bine acelora, ce ne-au făcut nouă răutate.

Lucrând astfel, ne vom câștiga și ne vom asigura tesauze neperitóre și vom îndrepta și pe deapropole nostru deșteptând în el asemenea simțeminte, de cari l'am convins iertându-i greșelele.

(Va urma.)

D I V E R S E.

* *Deputați congresuali mireni în diecesa Aradului* în cercurile aparținătore la jurisdicțiunea Consistoriului din Arad au fost aleși următorii domni și anume:

În cercul Arad: Romul Ciorogariu profesor sem. în Arad. În cercul Radna: Ioan Beleş deputat dietal, avocat în Arad. În cercul Giula: Dr. Nicolae Oncu avocat, director executiv al institutului de credit și economii „Victoria“ în Arad. În cercul Chișineu: Mihai Veliciu adv. în Chișineu. În cerc. Șiria: Ioan Rusu-Șirianul redactor în Arad. În cercul Ienopolea (Boroșineu): George Feieru avocat în Boroșineu. În cercul Buteni: Dr. Ioan Suciu avocat în Arad. În cercul Hălmagi: Petru Trutia avocat, fisc consistorial în Arad. În cercul Birchis: Dr. Eugen Mocsonyi mare proprietar în Capolnaș. În cercul Chisétu: Dr. Iosif Galu membru în casa magnaților, mare proprietar în Lucareț. În cercul Lipova: Zeno Mocsonyi de Foen mare proprietar în Bulci. În cercul Vinga: Vincentiu Babeș membru academiei române Budapesta. În cercul Timisóra: Paul Rotariu avocat, director executiv la „Temisana“ în Timisóra. În cercul Banat-Comloș: Dr. Nestor Oprean avocat în Sânt-Nicolaul-mare.

În diecesa Caransebeșului au fost aleși următorii deputați mireni la congresul național-bisericesc, și anume:

În cercul Valeaboului: Dr. Petru Cornean, adv.

Oravița. În cercul Logoj: Dr. Alexandru Mocsonyi. În cercul Făget: Titu Hațieg, adv. în Logoj. În cercul Buziaș: Alexiu Onițiu, jude reg. trib. Segedin. În cercul Ghilad: Traian Barzu, ases. cons. Caransebeș. În cercul Vêrșeț: Traian Lința, învêt. în Cacova. În cercul Iam: Petru Corcan, protopretor în Iam. În cercul Sasca-m.: Dr. Iuliu Tămășel, adv. Sasca-m. În cercul Oravița-m.: Ilie Trăilă, adv. în Oravița-m. În cercul Bogșa: Ioan Budințan, adv. Bogșa-mont. În cercul Caransebeș: Const. Burdia, prim. Caransebeș. În cercul Ohabița: Teod. c. d. Seracin, loc. mar. c. Caransebeș. În cercul Teregova: Patr. Dragălina, prof. Caransebeș. În cercul Domașnia: Ilie Curescu, pres. com. Caransebeș. În cercul Mehadia: Dr. Ioan Popoviciu adv. Orșova. În cercul Prigor: Dr. Ioan Sêrbu, cand. prof. Rudăria. În cercul Bozovicu: George Bogoeviciu esact. Budapesta. În cercul Biserica-albă: Dr. Aurel Novac adv. Biserica-albă. În cercul Alibunariu: Dr. George Miclea adv. Alibunariu. În cercul Satul-neu: Petru Tisu, adv. Panciova.

* *Declarațiune.* Față de șcirea răspândită de „Tribuna Poporului“ în Nrul 224 din anul curent, că eu aș fi autorul celor apărute în „Tribuna“ din Sibiiu, cu privire la sfințirea bisericii din Soborșin, — declar că această șcire este un neadevăr. Arad în 26 Novembre v. 1899. Dr. George Proca

* *Invităre.* Societatea de lectură „Andrei Saguna“ invită la ședința publică ce se va ține Luni în 29 Novembre st. v., în memoria Marelui Arhiepiscop Andrei, în sala cea mare a edificiului nou seminarial. Inceputul la 7 ôre sêra. Sibiiu, în 20 Novembre, 1899. Comitetul arangiator. Ofertele benevole în favorul societății se vor cuita cu mulțamită pe cale publică. NB. Intrarea va fi prin strada „Spinarea Cănelui“ (Hundsrücken). Program: 1) „Êrna“, de C Porumbescu, executată de corul societății. 2) „Cuvânt ocașional“, rostit de Sebastian Stanca, cleric în cursul al II-lea, 3) „Dormi în pace“, poesie de A. Vlăhuță, declamată de Zenovie Popovici, cleric în cursul al III-lea. 4) a) Ch. Dancela: „Petits Airs variés“, pentru violină cu acompaniare de pian, executată de Cornel Popescu, cleric în cursul al III-lea. b) G. Briccialdi: „Fantasie din Traviata“, de Verdi, pentru flaut, cu acompaniare de pian, executată de Emilian Têrchilă, cleric în cursul al III-lea. 5) „Calea de mijloc, e calea de aur“, disertațiune de vice-preș. Constantin Flămând, cleric în cursul al III-lea. 6) C. Dumitrescu: „Reverie“ executată de orchestra societății. 7) „Scena I și II din Despot Vodă“ de V. Alexandri, predată de Zenovie Popovici și Iuliu Neamțu, clerici în cursul al III-lea. 8) a) „Ișig gândesce“, anecdotă de T. Speranță, declamată de Ioan Sporea, pedagog în cursul I.; b) „Caii Țiganului“, anecdotă de T. Speranță, declamată de Vasiliu Micuda, pedagog în cursul al II-lea. 9) a) „Fôie verde de trifoi“ și b) „Tot țî-am đis“ de T. Popovici, executate de corul societății.

* *Societatea de lectură „Petru Maior“* invită la Ședința literară festivă ce se va ținea Luni

in 11 Decembre n. 1899, (29 Novembre v. in presera St. Andrei), in Hotelul Lukacs Ferencz (IV., Iranyi-uteza 17.) Inceputul la 7 ore sara. Comitetul. Contribuirile bevevole facute cu acesta ocasiune in favorul societatei sa primese cu multumita si se vor cvita publice. După sedinta masa comună. Programa: 1. Cuvânt de deschidere, rostit de președintele societății Aurel Cioban stud. jur. 2. Marș, executat de orchestra societății. 3. Andreiu Șaguna, disertatiune de Vasile Stan, stud. fil. și teolog. absolut. 4. La mormântul marelui Andreiu, de D. Cunțan esec. de corul societății. 5. Satira III.-a (fragment), De M. Eminescu, declamată de Romul Secoșian stud. jur. 6. a) Un glas de mângăere, romanță de E. Carini. b) Sirba din Arțari, esec. de orchestra societății. 7. „Eu“-l in fața artelor, disertatiune de Alesandru Bogdan, stud. fil. 8. Herșcu Boccegiul, canțonetă da V. Alesandri predată de Aurel Bratu stud. fil. 9. Marș ostășesc, de N. Popovici, esec. de corul societății. 10. a) Poetul pictor, serenadă. b) Sirba dragostei, esec. de orchestra societății.

* **Bibliografie.** In editura tipografiei și librăriei diecesane din Caransebeș a apărut următoarele calendare pe anul 1900:

Calendarul Românilui. Anul al XII-lea. Prețul 30 cr.

Bândășeanul calendariu pentru popor. Anul I. Prețul 18 cr.

* **Comoditățile călătoriei cu trenul.** Intreprindătorii de căi ferate, se întrec unii pe alții intru a afla câte și mai câte înlesniri și comodități, cari să facă călătorilor cât mai plăcută călătoria, simțindu-se în tren, ca la ei acasă. În cupele de pe liniile apusene ale liniei ferate franceze sunt aranjate cafenele elegante. Pe linia ferată Petersburg-Tomschi la trenurile separate se află câte-o sală de conversație, bibliotecă, baie, pian, iluminare electrică, aparate de gimnastică, cari toate stau la dispoziția publicului. Trenurile americane însă cu strălucitul lor aranjament întrec pe toate celelalte. Acolo s'a inventat în timpul din urmă și așa numitul „teatru sburător“. Un cupeu e aranjat pentru teatru și încă cu un gust și pompă deosebită. Lângă bină este loc pentru muzică, iar pentru public sunt vre-o 60 de locuri. Programele teatrelor sunt cât se poate de variate. Duminica sala de teatru e destinată pentru serviciul divin. Bina se schimbă într'un altar, organele sunt înlocuite cu armonică, iar preotul își rostese predicele pe o catedră ridicată în mijlocul salei. Pe liniile americane sunt aranjate și odăi separate pentru copii, cari sunt îngrijiți și supraveghiați de crescători calificata. Copiii sunt atât de bine îngrijiți aici, chiar și pentru casuri de bătă, încât părinții cu cea mai mare liniște lasă pe fii lor să plece la drum fără nici un însoțitor. Pe linia Pordes a căilor ferate belgiene comunică un tren separat, care servește și este întocmit întru toate cu spital și cu capelă. La trenurile căilor ferate din Anglia se află cupee, cari sunt anume destinate pentru păstrarea banilor și alte obiecte de preț ale călătorilor. Toate trenurile americane sunt provădute cu aparate, cari împedecă a se face praf în tren; iar în

timpurile căldurâe de vară cupele sunt provădute cu aparate electrice de răcorire.

* **Dăruiri pentru sf. biserică.** Credincioșii noștri Jiva Jadaneanț, Nica Jichin, Botia Micșia, Joția Momir, Dimitrie Copea și Iovanca Jichin, patruși de adevărată iubire creștină au procurat din avutul lor propriu pe sēma s. bisericii de aici un policandru pentru 18 lumini în preț de 90 fl. v. a. 6r credinciosul Joția Radin și soția sa Sela au donat o perdea pentru ușile împărătesci în preț de 18 fl. Aceste obiecte a fost sfințite, cu ocasiunea sfințirii bisericii de aici, prin Pr. On. Dn. Dr. Tr. Puticiu ppresbiterul tractual, carele la finea actului sfințirii prin cuvinte calde și alese a lăudat fapta donatorilor mulțumindu-le pentru jertfa adusă pe altarul Domnului și îndemnând și pe alții la asemenea fapte creștinesci și nobile. Primescă sus numiții dăruitori și pe această cale sincera mea mulțumire, 6r părintele cel cerec din darurile sale cele bogate, sē-le răsplătescă în sutit pentru jertfa adusă. Cerneteaz la 23 Noemvre 1899. Nicolae Micluța, paroch.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parochiei vacante de cl. III din comuna Petiș, protopresbiteratul Lipovei, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foia „Biserica și Școla.“

Emolumentele împreunate cu această parochiă sunt: 1) Una sesie parochială cu un venit anual de 198 corône. 2) Un plaș parochial cu un venit anual de 6 cor. 3) Birul preotesc 50 măsuru bucate în natură, computeate în bani în 100 corône și stolele usuete cu un venit anual de 50 corône. Pre lângă aceste emolumente, vine a-se computa și întregirea dotațiunei sperată dela stat, pe basa fasiunei subscernute pre calea superiorității bisericei.

Doritorii de a ocupa această parochiă, se avisază a-și subscerne recursele lor instruate conform Regulamentului pentru parochii, până la terminul susindicat P. T. Dlui protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa-Temes.-m.) precum și a se presenta în vr'o Duminică ori sērbătore în s-ta biserică din Petiș, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Petiș, în 24 Octomvre, (5 Noemvre).

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. prot.

— □ —

Pentru întregirea definitivă a postului învățatoresc dela școla gr. or. română din comuna Arăneag în protopresbiteratul Vilagoș se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de 16/28 Ianuaru 1900 pre lângă următoarele emolumente.

1. În bani gata 120 fl. v. a.; 2. 1/2 sesiune de pămēt arător prețuit în 140 fl.; 3. 32 metri cubici lemne de foc pentru învățator prețuit în 40 fl.; 4. dela inmortămētări unde va fi poftit câte 50 cr.

Doritorii de a ocupa acest post se-și ajusteze recursele cu documentele recerute prescise de statutul organic și adresate comitetului parochial din Arăneag se le suscărna Prea On. Dn. protopresbiter și inspector ș-olar în Vilagoș până în 14/26 Ianuaru 1900, căci cele intrate mai târziu nu sē vor lua în considsrare.

Recurenții cu cualificațiune mai bună vor fi preferiți. Recurenții până la alegere sē sē presinte în sânta

biserică în vre-o Duminecă ori serbătoare pentru a-și arăta desteritatea în tipic și cântare, având densusul a fi și Cantor. Arăneag, 14/26 Novembre 1899. Comitetul parohial

In conțelegere cu mine: GEORGIU POPOVICI, m. p.,
protopresbiter.

—□—

Consistoriul gr. or. român din Arad, ofere, din fundațiunea „Simeon Iosif Popovici Paffy”, un stipendiu de 120 fl. „unui tiner, student, din familia Popa din Buteni, respective unui fiu al preotului gr. or. român din Buteni” dacă petentele va dovedi:

a) cu estras de botez, că este român gr. or.;
b) cu atestat de paupertate, că este sărac;
c) cu atestat dela comuna politică, vidimat și de protopresbiterul tractual, că aparține la una din familiile indicate mai sus.

Afară de aceste atestate, va produce testimoniu școlar din anul școlar aspirat, atestat medical și în fine atestat de moralitate.

Recursele astfel ajustate, sunt a se adresa Consistoriului arădar, cel mult până la 3/15 Decembre a. c. Arad, din șed. cons. dela 10/22 Novembre 1899.

Iosif Goldis, m. p.
Episcop.

—□—

Pentru două stipendii de câte 40 fl. din fundațiunea Zaharia Mihoc pentru studenți gr. or. români dela gimnasiul din Beiuș devenite între timp vacante să scrie concurs cu termin până la 30 Noemvrie v. (12 Decembre n.) Concurenții au a prodnce:

a) Estras de botez;
b) Testimoniu despre progresul făcut în studii în anul precedent scolastic;
c) Atestat de sărăcie dela Antistia comunală și dela oficiul parohial la care aparține recurintele.

Recursele instruate cu documentele susinșirate vor fi a se înainta la acest Consistoriu pe calea profesorului catichet dela gimnasiul din Beiuș până la terminul fixat. Oradea-mare, din ședința senatului școlar ținută la 8/20 Novembre 1899.

Consistoriul eparchial gr. or. român orădan:

Ioan Groza m p,
protopresviter, asesor ref. consist.

—□—

Pe baza ordinațiunei V. Consistoriu gr. or. oradan dtdo 1/13 Novembre 1899 Nr. 800/153 B. se scrie concurs pentru vacanta parohie din Brusturi tractul Pesteșului decretată de a III-a clasă, cu termin de alegere pe 12/24 Decembre a. c.

Emolumintele sunt: 1) casa parohială cu grădina apartinență și grajd pentru vite 35 fl.; 2) Pământul parohial 14 jugere catastrale arătoriu de clasa I 240 fl.; 3) Birul proțesc dela 100 Nr. o $\frac{1}{2}$ măsura cucuruz sfărmat 62 fl. 50 cr.; 4) Stolele usuale computate după calculul mediu de 5 ani, la un an 80 fl.; 5) 100 jumătăți țile de lucru, parte cu plugul, parte cu palmile 38 fl., de tot 455 fl. 50 cr. Darea directă o-va suporta alegândul preot din al său propriu.

Cei ce doresc a reflecta la această parohie sun poftiți a-și trimite recursele lor instruate cu toate documintele recerute subscrisului în Lugașul de sus până la terminul sus spus — și a-se presenta în S. biserică în vre-o Duminecă. ori serbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie. Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protop.

—□—

Pe baza ordinațiunei V. Consistor oradan de bsu Nr. 571.B pentru parohia Routaresti-Ojești devenită vacantă prin mörtea parochului Ioan Demian ca parohie de cl. III-a se escrie concurs cu termin de alegere 6/18 Decembre a. c. pe lângă următoarele emoluminte:

A) dela Routaresti: 1) din 8 holde pământ parochial în venit de 80 fl.; 2) dela 50 case câte una măsură bir 62 fl. 50 cr.; 3) din 50 țile de lucru 20 fl.; 4) din toate stolele un venit de 25 fl.; 5) din două grădini parohiale 20 fl.; de tot 207 fl. 50 cr.

B) Dela Ojești. 6) Din 8 holde pământ parochial un venit de 100 fl.; 7) Dela 50 case bir, câte una măsură 62 fl. 50 cr.; 8) Din 50 țile de lucru 20 fl.; 9) Din toate stolele un venit de 25 fl.; suma 207 fl.; dela ambela comune de tot o dotație de 414 fl. 50 cr.

Doritorii de a ocupa această parohie se avisază că recursele instruite cu toate documintele necesare și adreseate comitetului parochial din Rotărești-Ojești se le substernă subscrisului protopresbiter în Răbăgani (Robogány) până la 4/16 Decembre, ér până la ziua alegere, li-se dá voe respectivilor recurenți a-se presenta la bisericile din Rotărești-Ojești pentru servire și predicare.

Dat din ședința com. paroch din Rotărești-Ojești ținută la 8/20 Noemvrie 1899 Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ELIE MOGA, m. p. protop.

—□—

În urmarea decisului comitetului parochial cu datul de 7/19 Noemvrie a. c. să publică concurs pentru postul învățătoresc din Rachita, cu care sunt încopiate următoarele emoluminte 1) În bani gata 235 fl.; 2) în naturale 35 meți de cucuruz (despoiat); 3) un (1) juger de pământ estravilan (arător); 4) 40 fl. pentru lemne pe cari le aduce comuna și din cari are a-să încălzi si sala de învățământ; 5) 15 fl. pentru conferință și scripturistica; 6) cortel liber și grădina pentru legume; 7) La înmormântări cu liturghie 1 fl. iar fără liturghie 50 cr.

Doritorii de a ocupa acest post, au a se presenta în vre-o duminică ori serbătoare în sf. biserică de aici spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic, până la 27 Decembre st. v. a. c. în care zi va fi și alegerea.

Recursele lor, instruate conform statutului organic au a-le substerne: M. O. D. Adam Rosa, inspector școlar în Leucusesci (p. Bethlenháza, Krassó-Szörény.)

Dela recurenți să pretinde: testimoniu de cualificațiune, notându-se că numai acela va fi ales, carele va fi în stare de a conduce și cor.

Rachita la 7/19 Noemvrie 1899.

Comitetul parochial

In conțelegere cu: ADAM ROSA, m. p. inspector școl.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pe baza planului și preliminarului aprobat de Ven. Consistoriu Nr. 3534 dtdo 23 Iunio 1899, se escrie concurs de licitație minuendă pentru edificarea din lemn a bisericii ortodoxe din comuna Vasóia, tractul Butenilor, comitatul Aradului, care se va ținea la 12/24 Decembre în școla din loc.

Prețul exclamării este 3033 fl. 32 cr. v. a, Planul, preliminarul și condițiile se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Din ședința comitetului parochial ținută în Vasóia. la 14 Novembre v. 1899.

Stefan Stan, m. p.,
preot president.

Teodor Hulber, m. p.,
notariu.

—□—